

Tisková zpráva, Hradec Králové, 18. srpna 2025

Ukrajinské umění jako akt odporu i svědectví. Vychází první český překlad zásadní publikace o historii umění Ukrajiny

Galerie moderního umění v Hradci Králové (GMU) představuje český překlad knihy *Umění Ukrajiny* od ukrajinské historičky umění a kurátorky Alisy Ložkiny – odborného a zároveň čtivého průvodce kulturní identitou země, která po desetiletí čelila potlačení i vymazání. Publikace bude uvedena ve středu 17. září v 19 hodin v pražské Knihovně Václava Havla.

Publikace *Umění Ukrajiny*, jejíž autorkou je uznávaná historička umění a kurátorka Alisa Ložkina, je první ucelenou knihou, která nabízí českému čtenáři dějiny ukrajinského vizuálního umění posledních 130 let – od konce 19. století až po současnost, kdy ukrajinské výtvarné umění znovu nabývá na mezinárodní rezonanci.

„Kniha je příběhem kulturní emancipace. Ukrajinské umění se v ní nejeví jako pouhá periferní odnož ruského nebo sovětského dědictví – jak bývalo v západních i domácích interpretacích dlouho zvykem – ale jako svébytný, hluboce zakořeněný a politicky i společensky angažovaný fenomén,“ uvádí František Zachoval, ředitel Galerie moderního umění v Hradci Králové. Ložkina se prostřednictvím odborného výkladu i osobní angažovanosti pokouší zviditelnit tvůrce, tendence a kulturní kontexty, které byly dlouhodobě potlačovány nebo zcela opomíjeny – nejen v době stalinských represí, ale i v důsledku pozdějších rusifikačních narativů.

Autorka podrobně mapuje přerod ukrajinského umění od avantgardy dvacátých let přes trauma totalitního násilí, tzv. rozstřílené renesance, až po výboje postsovětského období a silně politizované umění současnosti. Do ukrajinského kontextu zasazuje tvorbu Kazimira Maleviče či El Lisického jako tvůrců, kteří měli značný vliv na podoby světového umění, ale i regionálního kontextu. Kniha přináší kritickou reflexi ideologických zásahů do kulturního prostoru, přičemž akcentuje zásadní rozdíl mezi ukrajinským a ruským prostředím. Zatímco v Rusku byla disidentská kultura častěji vnímána jako marginální, v Ukrajině se politický a umělecký dissent stal nedílnou součástí kulturního vědomí – od aktivit Ally Horské a Vasyle Symonenka v šedesátých letech až po dnešní díla Nikity Kadana nebo Žanny Kadyrové.

Zvláštní důraz je kladen na období po rozpadu Sovětského svazu v roce 1991, kdy se ukrajinská umělecká scéna dynamicky proměnila v důsledku revolucí, válek i postupného sblížování se západními uměleckými institucemi. Autorka výmluvně líčí kulturní energii země, která čelí vnějšímu ohrožení a vnitřní nejistotě s tvůrčí vytrvalostí, již sama označuje za „stav permanentní revoluce“. Reflektuje jak politicky radikální výboje avantgardy, sklony k mysticismu, tak i loajální umění v období Sovětského svazu. Neopomíjí ani fotografii, performance (například známé akce skupiny Femen, dokumentace Skupiny SOSka) nebo průniky umění směrem k digitálnímu umění.

Kniha vychází v aktualizované verzi oproti původnímu ukrajinskému vydání z roku 2019, a to v překladu Karolíny Kučerové. Významným rysem publikace je propojení akademické erudice s publicistickým jazykem, který z ní činí přístupnou a čtivou příručku nejen pro odborníky, ale i pro širokou veřejnost se zájmem o umění, kulturu a současné dějiny východní Evropy. České vydání je vybaveno předmluvou slavisty a překladatele Tomáše Glance, v níž poukazuje na složitý úkol psaní dějin ukrajinského umění, ovlivněných výraznými geopolitickými změnami. Jednotlivé kapitoly doplňuje bohatý obrazový materiál.

Publikace bude uvedena 17. září v Knihovně Václava Havla v Praze v 19 hodin. Křtu a diskuze se zúčastní slavista a překladatel Tomáš Glanc, umělkyně a pedagožka Alice Nikitinová a historička umění Milena Bartlová zabývající se metodologií dějin umění. Debatu povede František Zachoval, ředitel Galerie

moderního umění v Hradci Králové. Knihu lze za zvýhodněnou cenu předobjednat v e-shopu GMU nebo zakoupit při jejím uvedení v Praze. Následně bude za běžnou cenu dostupná online a ve vybraných knihkupectvích. České vydání připravila Galerie moderního umění v Hradci Králové s finanční podporou Ministerstva kultury České republiky, Státního fondu kultury a města Hradec Králové.

ALISA LOŽKINA (* 1981) je přední ukrajinská historička umění, kritička a kurátorka. Působila jako šéfredaktorka časopisu *Art Ukraine* a jako náměstkyně ředitele a hlavní kurátorka v kyjevském muzeu Umělecký arzenál (Mysteckyj Arsenal), největším muzejním a výstavním komplexu v Ukrajině. Byla kurátorkou řady projektů v ukrajinských i mezinárodních muzeích a uměleckých centrech a publikovala několik knih. Je rovněž editorkou a spoluautorkou publikace *Poklady Ukrajiny: Historické dědictví* (Treasures of Ukraine: A Nation's Cultural Heritage, 2022), která vyšla v českém překladu v roce 2023. Přispěla do knih a časopisů jako *Texte zur Kunst*, *The Art Newspaper*, *ARTnews*, *Histoire de l'art* a *Los Angeles Review of Books*.

Odkaz na e-shop:

<https://eshop.galeriehk.cz/alisa-lozkina-umeni-ukrajiny/>

Kontakt:

Mgr. Pavla Rousková

e-mail: pr@galeriehk.cz

telefon: 720 988 775